

Милорад Радојчић

историчар, Ваљево

ВАЉЕВСКИ АДВОКАТИ У МЕЂУРАТНОМ ПЕРИОДУ

Апстракт: На основу сазнања до којих смо дошли из доступне архивске грађе, објављених књижа и других публикација, старих новина и часописа налазимо са објављивањем текстова о јавним правозаступницима (адвокатима) који су радили на подручју данашњег Колубарског округа или су појавили у њему, а радили и у другим местима. У међуратном периоду све више излази из употребе термин „јавни правозаступник” и углавном се користи појам „адвокат” и овога појма биће речи о ваљевским адвокатима. Намера нам је да скренемо пажњу на адвокатуру, као један од стубова нашег правосудног система и људе који су се обављали овај значајан посао.

Кључне речи: грађанин, право, правда, судови, тужилаштва, адвокати, коморе, Колубарски округ, међусобни односи...

Увод

У различитим временским периодима положај, организација и задаци адвокатуре били су различито регулисани. Основни вршиоци (носиоци) те деликатне и значајне функције раније су називани јавни правозаступници, а у међуратном периоду адвокати.

Њихова функција се састоји у пружању стручне правне помоћи; давању правних савета, састављању поднесака (тужби, жалби, представки, молби и др.), састављању исправа (уговора, тестамената и др.), заступању и одбрани странака пред судовима и другим државним органима, као и пред радним и другим организацијама и њиховим органима; заступању странака у њиховим правним пословима и односима са другим странкама (закључивање уговора и поравнања, пријем и исплата новца, давање изјава, отказа и др.), обављању других послова правне природе. У извршавању тих послова адвокат је дужан да их обавља стручно, савесно и складу са законом и кодексом професионалне етике адвоката.

У претходном броју часописа „Гласник” приказали смо развој јавног правозаступништва у ваљевском крају до Првог светског рата и укратко представили његове најзначајније актере. Овог пута указаћемо на најважније детаље у развоју ове професије у периоду између два светска рата и током Другог светског рата. Такође, наставићемо да представљамо најпознатије носиоце те правосудне функције у поменутом периоду.

Неки јавни правозаступници који су радили до Првог светског рата наставили су да раде и у овом периоду, а неки и касније, па податке о њима нећемо понављати пошто су већ публиковани у претходном броју. Међутим, искористићемо ову прилику да за неке од њих допунимо новим подацима до којих смо у међувремену дошли¹ и тако њихове биографије употпунимо.

Адвокатско удружење

Завршетком Првог светског рата, прводецембарским актом 1918. године, образована је држава Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, односно касније Краљевине Југославије, а границе су потврђене склопљеним уговором о миру у Паризу. Уставотворна скупштина прве југословенске државне заједнице донела је у Београду, 1921. године, Устав тек образоване државе. За почетак, правосуђе је било организовано по државама и областима које су ушле у новоформирану државну заједницу.

После I светског рата обновљен је рад Адвокатског удружења Србије. На ванредном збору Удружења одржаном, 8. фебруара 1919. године, изабрани су његови нови управни и надзорни одбор. Од адвоката из ваљевског краја у управни одбор изабран је само Драгутин Гођевац из Ваљева, адвокат у Београду.

¹ Допуна података за следеће адвокате: – **Веснић Ђорђе**, писар Округа ваљевског, а потоњи адвокат у Ваљеву, рођен 7. новембра 1876. у Котешници код Ваљева, од Лазара, тежака и Јановке, домаћице, рођене 18. јула 1904. у Топчидеру крај Београда. Склопио је брак са Вукосавом Јосиповић, рођеном 7. новембра 1887. у Топчидеру, од Јована, продавца камена и мајке Јелисавке. Кум на њиховом венчању био је Василије Јовановић, адвокат у Београду. – **Настас Петровић**, адвокат и окружни начелник у Ваљеву, касније и министар у пензији, умро је 22. фебруара 1933. у Београду у 66 години. Први пут за народног посланика биран је 1901. и од тада био је још 24 године посланик. Припадао је вођству радикалне странке, коју је касније напустио. Два пута био је министар унутрашњих послова и важио је за несаломивог човека. (Глас Ваљева, Ваљево, бр. 10, 5. маја 1933, 3) – **Петар Томић**, бивши адвокат из Ваљева, рођен у селу Омољици код Панчева, стар 50. година, ожењен, умро је 3. марта 1894. године од „јевтике”. – Међу познатије „пискараче” у Ваљеву у XIX веку убрајао се и **Алекса Теофиловић**, који је умро је у Ваљеву 3. децембра 1900, где је и рођен, у 47 години.

Ваљевски адвокат Милан Драговић, 2. јуна 1922. године, председавао је редовној скупштини Адвокатског удружења Србије и изабран је за његовог председника. Добрим делом његова је заслуга што је ово удружење, још 1926/27. године, примљено у Интернационални савез адвоката у Паризу. Адвокатско удружење Србије ликвидирано је 1929. године, а његова имовина предата је Београдској адвокатској подружници.

Адвокатско удружење развијало је живу акцију за унификацију нашег законодавства на савременој основи јер је сматрано да без доброг законодавства, боље организације судова и осигураног материјалног положаја судија и осталих носиоца правосудних функција неће бити ни доброг правосудја. Зато се залагало за доношење јединственог закона о јавним правозаступницима за спремну, свесну, слободну и независну адвокатуру.

Захваљујући томе, још 1921. године, израђен је Закон о адвокатима који је важио за целу земљу. Изузетне политичке и парламентарне прилике, као и честе промене влада, били су узрок да се он не нађе у скупштинској процедури. Тек кад је Ваљевац Марко Ђуричић, и сам адвокат, дошао за министра правде подржао је напоре удружења и дао уверавања да ће закон бити донет.² На изборима 1925. године у Управни одбор овог удружења из нашег краја ушли су следећи адвокати: др Драгутин Јанковић, Милан Драговић и Михаило Јевтић. Др Јанковић изабран је и за другог потпредседника Удружења.

Временом долази до чвршћег повезивања тог система и значајнијег ширења правосудне мреже. Јединствен Закон о адвокатима за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца потписао је Његово Величанство Краљ Александар Карађорђевић 29. новембра 1928. године³. Међутим, он је ступио на снагу 19. марта 1929. године, а по њему адвокатура је занимање јавног поретка. Овај закон увео је коморски систем у организацији адвокатуре, а територију коморе одређивао је министар правде својом уредбом. Закон је обавезао коморе да у року од две године формирају пензионе (мировне) фондове за своје чланове итд.

Ширење правосудне мреже

На овом простору ширење правосудне мреже манифестује се и кроз оснивање среских судова у Ваљеву, Обреновцу, Убу и Мионици. Указом Његовог Величанства Краља, 1933, при Среском суду у Ваљеву, за срез ваљевски и подгорски, постављени су: *Милан Продановић* (старе-

2 *Бранич*, Београд, маја 1925, стр. 116.

3 *Бранич*, Београд, новембра 1929, стр. 220.

шина), *Илија Гојковић*, *Дражућин Живановић* и *Тихомир Васиљевић* (судије) *Костиа Милојевић*, *Прибислав Стјанишић* и *Јован Чмелник* (писари); Среском суду за Срез колубарски, са седиштем у Мионици: *Милован Кокић* (старешина), *Илија Нојчевић* (судија), *Милош Појовић* и *Никола Јевђовић* (писари); Срески суд за Срез тамнавски у Убу: *Јован Кошићуница* (старешина), *Момчило Павловић* (судија) и *Славко Тајарчевић* и *Стеван Анђелковић* (писари), а за Срески суд за Срез посавски у Обреновцу: *Никола Јанковић* (старешина), *Љубомир Јанковић* и *Љубомир Нешић* (судије) и *Михаило Јовић* и *Олѓа Рагосављевић* (писари).

У Окружни суд у Ваљево именовани су: *Стеван Јовановић* (старешина), *Јеврем Панћелић*, *Живорад Вујић*, *Јанко Воденлић*, *Јеврем Ненадовић*, *Светислав Милосављевић*, *Светислав Борисављевић*, *Светислав Ђукановић* и *Урош Славковић* (судије); *Јелена Живановић*, *Марија Марковић*, *Љубомир Милутиновић*, *Владислав Штенцер* и *Иван Шенк* (писари). За државног тужиоца у Ваљево именован је *Милан Илић*, а за његовог заменика *Недељко Младеновић*.⁴

Пошто се у тим судовима рапидно повећава број судских спорова и воде се све сложенији и разноврснији спорови то се јавља потреба за ангажовањем адвоката, и то не само у Ваљево, већ и у другим местима где су тек основани срески судови. У почетку на судске процесе у њих долазе адвокати из Ваљева и других већих места (Београд, Шабац, Ужице...). Како су путеви били лоши, а саобраћајне везе слабе, то су се та путовања показала дуготрајним, напорним и нерационалним, па самим тим и адвокатске услуге скупе. Услед тога али и све јаче конкуренције у Ваљево и по тим местима долази до отварања адвокатских канцеларија. Истине ради треба рећи да неки од тих адвоката немају посебних канцеларија већ своју делатност обављају по својим становима или неким угоститељском и сличним објектима. У скоро свим новоотвореним канцеларијама обично ради само власник, али се нешто касније јављају канцеларије са по којим адвокатским приправником, па и адвокатом. Чини нам се да је у овом периоду адвокатска професија доживела пуну афирмацију, а то потврђује и број људи који се бавио овим послом.

Треба подсетити да многи адвокати из периода пре и током Првог светског рата настављају рад у адвокатури, али да има бивших адвоката који на краћи или дужи временски период обављају разне одговорне дужности у судству, тужилаштву, полицији, државној управи па и политици. Мада је било појединци који су трајно остајали на раду у тим службама већина их тежи да се што пре врати својој професији. То је и

⁴ „Срески судови”, *Глас Ваљева*, бр. 13, од 29. марта 1933, стр. 2.

разумљиво ако се зна да је старо правило гласило *йрави адвокати никада дефинитивно не напуштају свој йозив*.

Право на вршење адвокатуре стицало се после завршеног правног факултета, обављања приправничког стажа, положеног правосудног испита, давања свечане изјаве и уписа у именик адвоката који је је вођен у адвокатској комори за одређено подручје. Међутим, право на упис у именик имали су само: југословенски држављани који су пословно способни, са завршеним правним факултетом, положеним правосудним испитом, да имају најмање пет година стажа, да нису у радном односу и да је достојан вршења адвокатуре.

Адвокатске коморе

Адвокатска комора је обавезна стручно професионална организација адвоката. Има свој статут и друга општа акта значајна за рад адвоката и унапређење адвокатуре. Оснива се за подручје више окружних судова опште надлежности и представља основни облик организовања адвоката. Основне адвокатске коморе удружују у комору на нивоу државе.

Комора је доносила Кодекс професионалне етике адвоката, тј. општа правила о раду адвоката у вршењу адвокатуре. То су практично моралне и друге норме у понашању адвоката према лицима чији правни интерес заступају и према друштвеној заједници, а истовремено и правила која обезбеђују савесно и квалификовано вршење адвокатуре.

Адвокатске коморе су се на разне начине стављале у одбрану слободне рада адвоката и интервенисале у разним конкретним случајевима напада на адвокатуру и адвокате. Често су се бавиле питањима стручног оспособљавања, награђивања и заштите адвоката. Мада је у принципу питање награђивања адвоката било регулисано писаним путем о награди између адвоката и странке, управни и судски органи, не ретко, прописивали су разне тарифе и награде, често парцијално, па је тај проблем много пута расправљан на седницама органа адвокатских комора у којима су ваљевски адвокати и адвокати пореклом из овог краја били чланови. Појединци међу њима били су доста ангажовани у раду органа и тела тих комора, па су им повераване и неке веома значајне функције у њима.

Ваљевски адвокати, као уосталом адвокати и у другим деловима земље, наилазили су на многе потешкоће, често и политичке природе. По свом позиву они су били дужни, а то су и чинили, да пружају правну помоћ свим грађанима који су долазили у сукоб са законом, некад по својој вољи а каткад и по службеној дужности. Било је поступања и по

тзв. политичким законима, уредбама и наредбама којих је тада било веома много, „јер се држава налазила у процесу стабилизације”. Припадницима владајуће елите често то није било по вољи, па су и неки од њих због тога имали непријатности.

Половином четрдесетих година XX века у адвокатуру долазе многе младе снаге. Међу њима било је доста напредних студената са београдског и других универзитета, па и чланова и сарадника КПЈ и СКОЈ-а. Како је и раније међу адвокатима било истакнутих чланова радикалне, демократске, земљорадничке и других странака све више се осећа и политизација ове професије. Други се опет активно укључују у рад разних спортских, културно-просветних и национално-хуманитарних организација. А све то показује да се овим послем у нашем крају, па и ван њега бави велики број добрих правника и угледних људи.

У тексту који следи донећемо кратке биографије свих адвоката који су у међуратном периоду радили на садашњој територији Колубарског округа. Пошто Општина Обреновац више није у саставу овог Округа, мада је некад њему припадала, њоме се нећемо бавити осим што ћемо навести имена адвоката за које знамо да су тамо радили (Алексић Богосав, Андрић Радивоје, Александар Јовичић, Бранислав Мишић, Миладин Р. Поповић, Богољуб Сремчевић и Михаило В. Стевановић). Од њих ћемо детаљније представити само оне који су рођени на територији Колубарског округа.

Овдашњи адвокати

Како је ово наставак текста *Ваљевски јавни правозаступници до Првог светског рата*, објављеног у претходном броју овог часописа, нећемо понављати податке за адвокате који су радили у том периоду и наставили рад и у међуратном раздобљу, већ ћемо само навести њихова имена и презимена: Драгутин – Драгиша Вукосављевића, Живко Ивковић, Михаило Јевтић Кајле, Марко Карамарковић, Петар Марковић, Светислав Света Протић, Радосав Раде Радосављевић и Милан Чобановић у Ваљеву, а Драгутин Гођевац, Петар Гребенац, Светолик Гребенац, Милан Драговић, др Драгутин Јанковић, Милић Милићевића и Ђорђе А. Ненадовић у Београду, те Радослав Дуњић у Крушевцу.

И у овом периоду било је доста лаичких адвоката (надриадвоката, пискарача...), али се друштво се против њих борило свим законским средствима. Тако је на пример Пресудом Среског суда у Убу, од 21. маја 1935, Радомир Благојевић из Шарбана код Уба, кажњен са 120 динара новчане казне, а у случају неплаћања са 20 дана затвора и 300 дина-

Милан Дражовић

Ранко Вишетић

ра паушала зато што се бавио бесправним „пискарањем” код Среског суда на Убу.⁵

Ради прегледности и биографије адвоката дате су по азбучном реду њихових презимена, а из њихових биографија види се где су све службовали.

Божих (Луке) Милан⁶, рођен је 29. септембра 1888. године у Мионици, у трговачкој породици, пореклом из Тврдића код Пожеге. Брат му Милош (1887/1908), кафеџија, биран је и за председника Мионичке општине, а брат Момир погинуо је у Првом светском рату. Док је био судија Првостепеног ваљевског суда, 19. фебруара 1928. године у Ваљеву склопио је брак са Смиљаном Урошевић из Лознице, старом 24. године, од оца Милорада, трговца и мајке Милке.

Краће време био је адвокат у Мионици. Остало је забележено да је био судија Окружног суда у Ужицу, председник Окружног суда у Суботици, а биран је и за судију Касационог суда у Београду.

Васиљевић Н. Властимир⁷, наводно родом из Ваљева, нижу гимназију завршио је у Ваљеву школске 1912/13. године. За њега се зна да је

⁵ *Глас Ваљева*, Ваљево, 22, 2. јуна 1935, 4.

⁶ Љ. Недељковић: *Мионица од куће до куће – уочи Другог светског рата*, Ваљево, 2006, 97 и М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/јул-август 2009, 16-18.

⁷ Љ. Недељковић: *Мионица од куће до куће – уочи Другог светског рата*, Ваљево, 2006, 97; *Бранич*, Београд, бр. 6, 1936, стр 280. и М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/јул-август 2009, 16-18.

по завршеном правном факултету и положеном правосудном испиту, бавио се адвокатуром у Ваљеву, да је од 1934. имао је сопствену адвокатску канцеларију и да је већ следеће године пресељава у Мионицу. Кад се Никола Ковачевић 1937. године одселио за Бољевац преузео је његову адвокатску канцеларију у Мионици.

Познато је да се није женио, а ни оставио потомство. Био је склон претераној употреби алкохола, па није уживао неки нарочити ауторитет.

Вилотић (Симе) Милоје⁸, рођен 9. јануара 1899. године у Драгијевици, општина Осечина, у занатлијској породици. Основну школу је, највероватније, учио у ваљевској Каменици, гимназију у Ваљеву и Београду, и Правни факултет у Београду. Током окупације, у Првом светском рату, Аустроугари га поставили за председника оследићке општине на Плавању.

Дуже време био је адвокат у Ваљеву, па и за време Другог светског рата. У демонстрацијама организованим против ратификовања конкордата, јула 1937. године демонстранти су разбили прозоре на његовом стану.

Био је ожењен Лепосавом сестром Светислава Стефановића Ћеће, познатог револуционара, савезног секретара за унутрашње послове, дискредитованог на VI седници ЦК СКЈ. Пошто му је супруга рано умрла живео је у кући са кћерком Вером.

Припадао је Радикалној странци, а потом је прешао у Југословенску радикалну заједницу (у даљем тексту: ЈРЗ). За време окупације помагао је четнички покрет Драже Михаиловића. По завршетку Другог светског рата задржао је реакционаран став. Умро је 24. септембра 1970. године и сахрањен у Драгијевици.

Вићентијевић (Александра) Ранко⁹, рођен је 22. априла 1897. у селу Пауне код Ваљева, у бројној и имућној сеоској породици. Основну школу учио је у месту рођења, а гимназију у Ваљеву. Током Првог светског рата повлачио се са српском војском, преко Косова и Македоније. По повратку у родни крај радио је као учитељ и општински деловођа у месту рођења.

Завршио је Правни факултет у Београду и веома често мењао послове и места службовања. Бивао је судијски писар, срески поглавар и

8 Међуопштински историјски архив Ваљево (у даљем тексту: МИАВ), Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981: *Глас Ваљева*, Ваљево, бр. 3, од 14. јануара 1936, 3; Подаци Животе Жиће Живковића, пензионера и хроничара Оследића.

9 Р. А. Вићентијевић: *Незаборављени*, књига I (без године и места издања), 51-55; Р. А. Вићентијевић: *Незаборављени*, књига II (без године и места издања) и М. Радојчић: „Вићентијевићи из пауна”, *Најпрег*, Ваљево, 2525. и 2526, 13. и 20. јуна 1997, 5.

судија у више места У међуратном периоду у три наврата био је адвокатски приправник код Владе Недељковића, Жарка Тадића и Симе Иванишевића у Ваљеву.

Други светски рат провео је у немачком заробљеништву. По ослобођењу вратио се у земљу и кратко време радио у привреди, а затим у правосуђу. Као судија углавном је службовао у Бања Луци и Добоју, а као адвокат у Теслићу и нарочито Добоју. Коначно је пензионисан 1973. године у Добоју.

Женио се три пута и имао пет кћерки и једног сина. Са Вукосавом Стојковић из суседног Мрчића имао је пет кћери: Негосаву, Живку, Наду, Веру и Милицу. Други брак склопио је са Ружицом Калиновић из Неготина, али нису имали деце, која је умрла у Енглеској на лечењу. Трећи брак склопио је са Радмилом Опачић из Београда и добио сина Златка.

Вишић, рођ. Николић Ружица¹⁰, рођена 13. фебруара 1902. у Јагодини, по завршетку правног факултета била је постављена за правозаступника при Првостепеном суду у Београду. Касније је службовала по окружним и општинским судовима у Јагодини, Крагујевцу, Скопљу и Пожаревцу.

У Именик адвоката уписана је, 22. децембра 1937, и кратко време радила у Мионици. Већ крајем 1938. њен муж Милорад Мика Вишић, судија, родом из Ђурђевца код Мионице, бива премештен у Косовску Митровицу, па је и Ружа пошла за њим. Дана 17. априла 1940. преселила се у Ваљево, а касније у Београд, где је радила до 31. децембра 1958. године, с прекидом за време окупације, када је била пензионисана. У периоду од 1951. до 1954. заступајући манастир Ћелије пред Врховним судом Србије бесплатно се борила и изборила за повраћај одузете манастирске земље. Још тада је успела да се овом храму врати пет хектара.

Према неким подацима била је друга жена адвокат која је радила у Србији. Наводно пре ње тај посао је радила само Ангелина Јовановић у Зајечару. Умрла је у Београду 16. фебруара 1973. године.

Током Другог светског рата као избеглица овде се настанио **Влатковић др Данило**¹¹, рођен 10. октобра 1900. године у селу Јошану, Срез удбински, у Хрватској, од оца Николе и мајке Јелке, рођ. Сацак. Завршио је правни факултет и одбранио докторат.

10 З. Ранковић: „Адвокат Ружа Вишић”, *Ревизија Колубара*, Ваљево, 38, јун 1987, 37; З. Ранковић: „Вишић, рођ. Николић Ружица – Ружа”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, 1 књ. 180; Љ. Недељковић: *Мионица од куће до куће – уочи Другог светског рата*, Ваљево, 2006, 97 и М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/јул-август 2009, 16-18.

11 С. Радић: *Конфискација имовине у ваљевском округу 1944-1946*, 2002, 37; М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/јул – август 2009, 16-18.

Љубица Вишић

Обрад Гавриловић

Зна се да је претходно као избеглица извесно време живео у Београду и радио као адвокат. Био је симпатизер народноослободилачког покрета, па је и сарађивао са њим, због чега је хапшен и затваран у логор на Бањицу. По изласку на слободу настанио се у Мионици и овде обављао адвокатске послове.

После коначног ослобођења ових крајева биран је за првог председника Мионичке општине, а већ маја 1945. године на тој дужности заменио га је Милисав Вранешевић. Потом извесно време радио је и као судија Среског суда у Мионици.

Вујић (Спасоја) Љубомир – Ћубан¹², рођен 27. фебруара 1882. у Ваљеву, у трговачкој породици. Основну школу и шест разреда гимназије завршио је у родном граду, а преостала два разреда гимназије и Правни факултет у Београду. Након обављеног приправничког стажа у Ваљевском првостепеном суду 1913. почео се бавити адвокатуром. Као адвокат радио је у Ваљеву, Новом Пазару, Убу, поново Ваљеву и Убу. Био је добар правник, енергичан човек, солидан музичар, а повремено се бавио и политиком.

Учесник је оба балканска и Првог светског рата. Током борби на Гучеву, у јесен 1914. тешко је рањен, па је из рата изашао као ратни војни инвалид у ногу и руку. Током 1923. изабран је за председника Управног одбора Удружења ратних војних инвалида Округа колубар-

12 Љ. Трајковић: *Казивања о стариом Ваљеву*, Ваљево, М. Радојчић: „Вујићи из Ваљева”, *Најред*, Ваљево, 2515. и 2516. 4. и 11. априла 1997, 5 и „Бешлића кућа”, *Тамнавске новине*, УБ, 12. јули 1996. године.

ског и на тој дужности остао дуже време. Говорио је француски језик, а није се женио. Умро је 17. октобра 1943. године у Ваљеву, где је и сахрањен.

Вуковић (Николе) Милисав¹³, рођен 4. новембра 1873. у Комирићу, општина Осечина, у великој и познатој породици, која је још почетком XX века дала више изврских правника и судија. После основне и средње школе завршио је правни факултет и углавном радио у правосуђу. Најпре је био судски писар, а потом вишегодишњи судија у разним местима. Још 1913, али и 1934. године био је судија Ваљевског првостепеног суда. После пензионисања бавио се адвокатуром у Ваљеву.

Дана 11. јануара 1904. године у Ваљеву склопио брак са Драгињом (удовом Љубомира Ристовића, бившег поручника из Ваљева), рођеном 5. фебруара 1868. године, од мајке Параскеве и оца Живка Павловића учитеља у Меховинама, Округ подрињски. Други брак засновао 2. августа 1925. године у Ваљеву са Живаном, удовом Ранковић, рођеном 29. марта 1893. године у Ваљеву, од мајке Саве и оца Илије Тодоровића, познатог трговца. Кум на његовом првом венчању био је Чедомир Гагић, окружни инжењер у Ваљеву. Кћи Љубица, из првог брака, положила је професорски испит крајем 1935. године, као суплент Гимназије у Сарајеву.

После кратког боловања преминуо је у Ваљеву 16. марта 1929. године.

Гавриловић¹⁴ (**Крсте) Обрад**¹⁵, рођен је 8. марта 1898. године у селу Богатићу, код Ваљева у угледној и имућној сеоској породици. После основне школе почео да учи гимназију. Након избијања Првог светског рата повукао се са српском војском до Крфа, одакле је упућен у Француску да настави школовање. Завршио је гимназију, трговачку експортну академију (1920) и правни факултет (1922). Извесно време радио је Југословенској финансијској делегацији у Паризу.

Од 1925. био је адвокатски приправник у канцеларији Петра Марковића, адвоката и бившег министра. Потом је професор у Трговачкој академији у Панчеву, па саветник у Моравској бановини у Нишу и Вардарској бановини у Скопљу и хонорарни наставник у тамошњим

13 М. Радојчић: „Комирић и комирићанци”, Календар *Колубара*, 2009, 232-238 и Г. Н. Шимић: *Комирић некад и сад*, Шабац, 2009, 146; Личне вести, *Најпрег*, Ваљево бр. 1, од 7. јануара 1936. године и *Окружни суд ваљево*, Ваљево, 2009, 58, 59, 61-63 и 90.

14 До августа 1941. Госпавић.

15 М. Радојчић: „Госпавићи из Богатића”, *Најпрег*, Ваљево, 2529. и 2530, 18 и 25. јули, 1997, 5; М. Радојчић: „Гавриловић, Обрад”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево 1996/97, 221. и 222 и М. Госпавић: *Село Боџатић ваљевски*, Ваљево, 2008, 140. и 141.

трговачким академијама, те професор и директор Трговачке академије у Битољу.

Од 1939. до окупације био је уредник „Занатлије” у Београду. Током окупације није радио, али је хапшен и спровођен у бањички логор, где је као таоц провео две године. Одбио је да потпише апел српских интелектуалаца против комунизма. По ослобођењу је најпре адвокат у Београду, а потом саветник у Главној дирекцији дрвне индустрије Југославије.

Био је вишегодишњи сарадник Одбора за изворе српског права САНУ. Објавио је четири уџбеника, више законских пројеката и збирку историјске грађе *Ваљевски окружни суд 1815-1865*, Београд, 1973. Сарађивао је и у *Гласу Ваљева*, *Најреду* и *Гласнику* Историјског архива у Ваљеву.

Умро је у Београду 14. априла 1975. године, а сахрањен у месту рођења. У са браку Јелицом, рођ. Хаџићорђевић из Ниша имао је сина Љубу (Париз, 1923 – Београд, 2001) познатог сликара аматера, колекционара и светског путника.

Дивац Миленко, радио је, краће време, у Ваљеву као адвокат. На жалост за сада немамо других података о њему. Претпостављамо да је из Пријепоља или околине.

Драшковић (Миленка) Димитрије – Дика¹⁶, рођен 19. фебруара 1903. у Ваљеву, у породици трговца и једног од председника ваљевске општине. По оцу био је брат Радована М. Драшковића, историчара Ваљевског краја, а по мајци и Животе Ђермановић, познатог адвоката, политичара и дипломате. Основну школу и гимназију завршио је у Ваљеву, а правни факултет у Београду.

Са Миланом Арсенијевићем – Вецом, Бором Атанацковићем и још неким гимназијалцима, 1919. године, образовао је Литерарни клуб „Зрак”, односно прву организацију СКОЈ-а у Ваљеву, па је због прокомунистичке активности искључен из Ваљевске гимназије. Има података да је био изабран и за делегата IV конгрес СКОЈ-а у Москви. После Обзнане био је активан у студентским организацијама у Београду и секретар Месне организације Независне радничке партије у Ваљеву. Касније је напустио револуционарни покрет.

По завршетку факултета бавио се адвокатуром и постао изузетна личност у историји ваљевске адвокатуре. Био је врстан зналац суштине

16 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; М. Ђермановић: *Најредни покрет студената београдског универзитета I*, Београд, 1966; *Србија у рајовима 1912-1918*, с освртом на ваљевски крај, Ваљево, 1972; „Димитрије Дика Драшковић”, *Најред*, Ваљево, 24. октобра 1975; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981. и М. Радојчић: „Драшковић Димитрије – Дика”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево, 1998, књ. 1. св. 5, стр. 313 и 314.

правосуђа, правник-логичар, вешт беседник, весело и увек спреман да буде одмерен и толерантан. Имао је канцеларију у Ваљеву, бив. Улици „15 септембар” бр. 4, тамо где је сада управна зграда Ваљевске епархије. Много чешће своје странке примао је и са њима се договарао у кафани „Краљевић Марко”.

Велики зналац српске националне историје и поштовалац старих ратника. Један је од уредника књиге *Србија у ратновима 1912-1918. с освртјом на Ваљевски крај* (Ваљево 1972), која је забрањена из политичких разлога. За ту књигу написао је занимљив прилог „Балкански ратови 1912-1913. године.” Ангажовао се и у раду ваљевских позоришта, а имао је чин капетана I класе у резерви.

За време Другог светског рата био је у немачком заробљеништву, а по повратку у домовину укључио се у рад Социјалистичког савеза радног народа и Црвеног крста. Био је заговорник филозофије – у *заједничком послу људима треба увек помоћи и пошћуно их разумети*. За другогодишњу активност у ваљевској организацији Црвеног крста одликован сребрном и златном значком ове међународне хуманитарне организације. Имао је богату личну библиотеку, која је након његове смрти пропала.

У браку са Мирославом Миром Артико имао је кћи која је млада страдала у саобраћајној несрећи и сина Миленка Микија, такође дипломираног правника, а краће време и адвоката у Београду.

Преминуо је 19. октобра 1975. године у Ваљеву, као доајен ваљевске адвокатуре.

Ђермановић (Живка) Живорад – Живота¹⁷, рођен је 4. фебруара 1897. године у Ваљеву, у познатој трговачкој породици. После завршене основне школе прекинуо гимназијско школовање и током Првог светског рата радио као добровољни болничар. Прележао је пегави тифус и са српском војском повлачио се до Крфа. Уз помоћ француске владе наставио је школовање и завршио Правни факултет у Паризу.

Средином 1922. вратио се у Београд где је постављен за писара у Државном савету, а септембра 1924. у Окружном суду у Ваљеву. Због политичког деловања 1925. премештен је „по потреби службе” у Првостепени суд у Лозници. После положеног судијско-адвокатског

17 *Све за победу*, Ваљево, 42, 10. 11. 1945, 2; Ж. Ђермановић: „Драгојло Дудић и децембарски избори 1938”, *Найрег*, Ваљево, 11. XI 1988; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981; М. Петровић: „Живорад – Живота Ђермановић”, *Найрег*, Ваљево, 14. IX – 2. XI 1984. и З. Јоксимовић: „Ђермановић, Живорад – Живота”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево, 1996/97, I књ, стр. 336-338.

испита, у септембру 1927, постао је „јавни правозаступник” и адвокатуром се бавио у Ваљево до септембра 1944. године.

Још као ученик и студент почео се бавити политиком. Припадао је групацији „земљорадничке левице” и развијао широку друштвену, културну и политичку активност у нашем граду. Поред осталог био је секретар и председник Омладинског клуба интелектуалног рада (ОКИР) и власник листа *Глас Ваљева*. Бранио је више комуниста пред судом, а током окупације више пута је хапшен, затваран и прогањан.

По завршетку Другог светског рата изабран је за председника Округног НОО, а потом и посланика АСНОС-а и АВНОЈ-а. Потом је потпредседник владе Србије и министар исхране и снабдевања. Био у дипломатији и амбасадор у Швајцарској. Биран је и за народног посланика и био председник Одбора за организацију власти Републичког већа.

Дана 17. октобра 1932. године склопио је брак са Десанком Томић, учитељицом у Осечини, рођеном 4. јула 1910. године у Шапцу, од оца Драгојла, трговца и мајке Катарине, домаћице. Имали су синове Часлава и Звонимира. Носилац је више југословенских одликовања и признања.

Умро је у Београду 28. априла 1982. године.

Живановић (Василија) Александар – Аца¹⁸, рођен је 25. октобра 1895. у Станиној Реци, општина Ваљево, у породици имућног земљорадника, који је био дугогодишњи председник стављанске општине, председник Скупштине Округа Ваљевског и народни посланик. После завршеног факултета у Француској радио је као писар Првостепеног суда у Ваљево и адвокатски приправник.

Почетком 1929. године положио је адвокатски испит, а ускоро и отворио адвокатску канцеларију при Првостепеном суду у Ваљево. Био је врло смирен и тактичан човек и активно учествовао у јавном животу. Дobar познавалац права и вешт оратор, па је имао доста клијената. Октобра 1930. изабран је за председника Ваљевског спортског клуба (ВСК) тада насталог интеграцијом дотадашњих клубова „Бирчанин” и „Вардар”. Енергично је дигао глас против покушаја истакнутих појединаца да ученицима забрани играње фудбала. Учествовао је и у одбрани ухапшених комуниста на суђењу у Ваљево 1937. године.

18 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево - Карактеристике; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981, 222; *Окружни суд у ваљево*, Ваљево, 2007, 59; Зоран Трипковић: *Ваљевски сјорти (1870-1990)*, Ваљево, 1995; Казивање сина проф. др Миодрага А. Живановића, лекара у пензији, и Матичне књиге венчаних и умрлих у Ваљево (Матична служба СО Ваљево).

Дана 9. фебруара 1928. године склопио је брак са Јеленом Васић Котлајић, рођеном, 8. октобра 1901. године у Ваљеву, од оца Михаила, поштара и мајке Персиде. Прво је била писар ваљевског првостепеног и окружног суда, а потом и адвокат. Кумови на њиховом венчању били су Живорад – Живота Ђермановић, адвокат и Малиша Тадић, индустријалац из Ваљева.

Током окупације за време II светског рата био је градски већник и општински опуномоћник. Били су стално настањени у својој кући у Ваљеву, ул. Карађорђева број 21. Имали су синове Предрага – Драгоша, лекара социјалне медицине, који је неко време био саветник министра здравља Туниса и Миодрага – Мишу Фузија, лекара хирурга и редовног професора Медицинског факултета Универзитета у Београду.

Александар је умро у Ваљеву 17. априла 1957. године.

Живановић дев. Васић¹⁹ (Михаила) Јелена - Јела²⁰, рођена 8. октобра 1901. у Ваљеву, у породици поштанског чиновника, а мајка јој је од суводањских Бирчанина. Основну школу и гимназију завршила је у родном граду. Још као гимназијалка, 1919. године, била је члан Литерарног клуба „Зрак” из кога је израсла скојевска организација. По завршеној гимназији две године је радила као учитељица у селу Лозници. Потом је студирала и завршила права у Београду.

Као дипломирани правник две године радила је као судијски помоћник у Окружном суду у Ваљеву. Од 1934. била је адвокатски приправник у канцеларији свога супруга Александра Аце Живановића. Од смрти супруга, 1957, до пензионисања водила је сопствену адвокатску канцеларију у Ваљеву. Умрла је 2. фебруара 1980. године у Ваљеву.

Била је ангажована у напредном женском покрету између два светска рата. Током Другог светског рата била је симпатизер и сарадник НОП-а. По ослобођењу укључила се у Народни фронт и АФЖ. Бирана је за члана Окружног народноослободилачког одбора Ваљево, члана Републичког одбора АФЖ Србије и делегата на Првом конгресу АФЖ Србије.

Иванишевић (Петра) Симо²¹, рођен 25. маја 1896 на Цетињу. Нисмо успели сазнати у каквој је породици одрастао и у каквим се приликама школовао. Почео радити 1930. као адвокатски приправник код Андри-

19 Претходно је имала двоструко презиме Васић-Котлајић.

20 „Јелена - Јела Живановић”, *Најрег*, Ваљево, бр. 1620, од 8. 2. 1980, 10; 3. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981, 321 и 325; Казивање сина проф. др Миодрага А. Живановића, лекара у пензији и Матичне књиге, рођених, венчаних и умрлих у Ваљеву.

21 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; *Историја југословенске адвокатури*, Београд, 2000, 2. књ, 278; С. Радић: *Аграрна реформа у ваљевском крају после*

је И. Поповића у Београду. Три године касније био је адвокат у Београду, а већ 1936. године преселио се на Уб. Касније прелази у Ваљево где је радио до пензионисања 1963. године. Важио је за доброг и поштеног човека и живео веома скромно. Код ситних или проблематичних партица наговарао је клијенте да одустану од судског спора.

Након Другог светског рата биран је за првог председника Округног аграрног суда у Ваљево. Касније је поново обављао ту дужност до маја 1948. године када је овај суд престао са радом. Потом је опет обављао адвокатску дужност. Умро у Ваљево 1968. године и сахрањен Новом гробљу.

Супруга Милица, рођ. Перишић (Пожега, 1902 Ваљево 1986), дејчи лекар, а неко време и управник Народне амбуланте у Ваљево. Њихова кћи Слободанка – Кока Крковић, дипломирани правник, пензионисана је као заменик окружног јавног тужиоца у Ваљево. Слободанкина кћи Валентина латила се дединог посла и ради као адвокат у Београду.

Јеремић (Привислава) Милијан – Мића²², рођен је 8. априла 1913. године у Јошеви код Ваљева, у земљорадничкој породици. Рано је остао без оца који је погинуо у борбама за слободу у Првом светском рату. Основну школу и гимназију завршио у Ваљево, а Правни факултет у Београду. Почео је да ради, 1939. године, у адвокатској канцеларији Светислава Протића у Ваљево, а потом до II светског рата био је адвокатски и судијски приправник у Крупњу.

Припадао је револуционарном омладинском покрету а од 1941. и члан КПЈ. Био је борац Ваљевског партизанског одреда, а од септембра 1941. године секретар Среског народноослободилачког одбора у Крупњу. За време окупације илегално је радио за народноослободилачки покрет.

После II светског рата обављао је више значајних политичких и државних дужности. Поред осталог бивао је подсекретар у Државном секретаријату за унутрашње послове, републички секретар за правосудје, секретар Републичког извршног већа Србије. Више пута биран је за републичког и савезног посланика. Бавио се новинарством и публицистиком. Аутор је више књига са темама из народноослободилачке борбе.

1945. године, Ваљево, 2006, 20 и 85; Казивање Радојице Радошевића, дипломираног правника у пензији из Ваљева.

22 А. Јевтић: *Устрављени векове*, Ваљево, 1974; З. Јоксимовић: *Револуционарни партизански покрет у Ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981; С. Ристановић: *Устаничка Рађевина*, Шабац, 1971; *Сећање бораца Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда*, Ваљево, 1996, II књига; *Ваљево 1941-1945*, Ваљево, 1996; М. Радојчић: „Јеремић, Милијан Мића”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево 1999/2000, књ. II, стр. 120 и 121. и *Бранич*, Београд, бр. 4, 1939, стр 191.

Димитрије Драшкових

Радован Мијушкових

Носилац је Споменнице 1941. и више ратних и мирнодопских одликовања и других признања.

Преминуо је 7. марта 1992. године у Београду.

Ковачевић М. Никола²³, рођен је 9. јула 1903. године у Ваљеву.²⁴ Још као ученик гимназије био је један од оснивача и активнијих чланова Литерарне дружине „Зрак”, односно прве скојевске организације у Ваљеву. После завршене гимназије и права радио је као адвокатски приправник у Ваљеву код Животе Ђермановића. Током 1927. уређивао је лист *Глас радника и сељака* који је излазио у Ваљеву. Један је од организатора илегалних партијских хелија пре и после диктатуре у ваљевском крају.

Октобра 1929. године отворио је сопствену адвокатску канцеларију у Ваљеву. Крајем 1935. преселио се Мионицу, а две године касније у Бољевац. Оженио се Лепосавом – Лепом Тодоровић, рођеном 10. фебруара 1911. у Мионици, кћерком Ане Марије, дев. Гричко и Милана Тодоровића, познатог трговца и једног од успешнијих председника мионичке општине. Имали су две кћери Мирјану и Теодору.

Од 1931. живео је у Мионици, а три године касније постао је члан Месног комитета КПЈ за Срез колубарски у Мионици. У тој улози радио је

23 З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 981; Љ. Новаковић: *Мионица од куће до куће – уочи Другог светског рата*, Ваљево, 200; *Бранич*, Београд, бр. 12/1935, стр. 595 и бр. 6/1936, стр.280; М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/јул-август 2009, 16-18.

24 У матичној књизи рођених за град Ваљево нисмо га нашли.

на учвршћивању постојећих и стварању нових партијских организација. После забране рада КПЈ напустио је Мионицу и преселио се у Бољевац, на путу Параћин Зајечар. Средином 1941. године ступио је у партизане. Заробљен је и спроведен у Нишки логор, где је стрељан 1944. године.

Марковић (Петра) Милан – Миле²⁵, рођен је 29. јануара 1910. године у Ваљеву, у породици познатог ваљевског адвоката, политичара и бившег министра. После завршене основне школе и гимназије у месту рођења завршио је права на париској Сорбони. Већ у 23 години живота одбранио је докторску дисертацију „Дигијева социјална доктрина”.

Неко време радио је као адвокатски приправник у очевој канцеларији, а 1938. је ступио у дипломатску службу. Био је дипломата Краљевине Југославије у Скадру, Болоњи и вицеkonzул у Енглеској. Након капитулације Југославије интерниран је у Италију, а онда је боравио у Португалији, Лондону, Египту и Шкотској. По завршетку Другог светског рата одбио је да се врати у земљу и остао у емиграцији.

Преминуо је у Лондону 29. марта 1960. године.

Машић (Аранђела) Војин²⁶, рођен је 19. августа 1875. године, изгледа у Књажевцу, од оца Аранђела, судије Окружног суда у Књажевцу и мајке Софије, домаћице. После основне школе и гимназије завршио је правни факултет. Најпре је радио као секретар Ваљевског окружног суда, када се 28. маја 1906. оженио са Ружицом Николић, рођеном 11. октобра 1888. у Ваљеву, од Саве, трговца и Милеве, домаћице. Ружица је била кћи једног од најимућнијих људи тога доба у граду на Колубари.

Познато је да је у другој половини треће деценије прошлог века био адвокат у Ваљеву, а 1930. године објавио је оставку на адвокатски положај и затворио своју адвокатску канцеларију у Ваљеву због ступања у државну службу. Постављен је за великог жупана у Зајечару (Неготину). Био је веома духовит човек и великог козер.

Умро у Београду 1936. године и сахрањен на Новом гробљу.

Мијушковић Никола²⁷, адвокатски приправник из околине Никшића, радио је код Радована Мијушковића, адвоката на Убу. Због учешћа у побуни тамнавских сељака 1. јула 1932. године био је хапшен и малтретиран од стране представника органа власти. Није био ожењен, па се забављао са тамошњом учитељицом Олгом Николић.

25 М. Радојчић: „Пера Ђопа или господин министар”, *Најпрег*, Ваљево, 3. марта 1995, 9. и М. Радојчић: „Ваљевци доктори наука”, *Најпрег*, Ваљево, од 3. августа 2001. до 28. децембар 2001. године.

26 Књига венчаних Ваљевске цркве за 1906. годину; Казивања др Миле Гавриловић и Миле Бошњак из Београда, од 30. августа 2007. године.

27 П. Петковић: *Тамнава у НОБ*, Београд, 1974; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у Ваљевском крају 1918-1941*, Ваљево, 1981. године.

Мијушковић (Видака) Радован²⁸, рођен 17. јула 1895. у Пјешивцима код Никшића, у сеоској породици, официр, правник и политичар. После завршене основне школе са породицом доселио се у Ваљево, где је завршио седам разреда гимназије. Добровољно је учествовао у Првом светском рату, а потом завршио Војну академију као један од најбољих у класи. После увођења диктатуре краља Александра (1929) због свог левичарства је пензионисан у чину капетана I класе.

Интелигентан и амбициозан за нешто више од три године завршио је правни факултет у Београду и радио као адвокатски приправник. Пошто је обавио приправнички стаж и положио правосудни испит на Убу отворио је адвокатску канцеларију, у којој су као приправници радили: Благоје Јовановић, Никола Мијушковић, Милош Павловић, Миодраг Миловановић²⁹ и други углавном млади људи левичарске оријентације.

После раскола у Земљорадничкој странци био је један од вођа њеног левог крила, које је тесно сарађивало са КПЈ. Један је од иницијатора и организатора побуне тамнавских сељака 1932. године на Убу. Бранио је комунисте на судском процесу 1937. у Ваљеву. Због деловања са левих позиција и сарадње са комунистима канцеларија му је више пута претресана, а он кажњаван.

Као резервни официр мобилисан је 1941. и постављен за команданта места Цетиње. После тринаестојулског устанка 1941. у Црној Гори био је на многим војним и политичким дужностима у партизанском покрету. По ослобођењу, на кратко, враћа се на Уб. Биран је за посланика Велике антифашистичке народне скупштине Србије и за народног посланика у Скупштини Србије. Био је и председник Земаљске комисије за утврђивање ратних злочина окупатора и његових помагача Србије. Пензионисан је као судија Врховног суда Југославије. Носилац је Партизанске споменицу 1941. и многих других ратних и цивилних одличја.

Умро је у Београду 2. децембра 1961. године.

Миладиновић (Димитрија) Андрија – Андра³⁰, рођен је 23. октобра 1887. у Ваљеву, у познатој трговачкој породици. После основне школе

28 *Најпрег*, Ваљево, бр. 679, од 8. децембра 1961, 1; П. Петковић: *Тамнава у НОБ*, Београд, 1974; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрети у ваљевском крају 1918-1941*, Ваљево, 1981; М. Радојчић: „Заштитник немоћних”, *Тамнавске новине*, Уб, 1. 8. 1985, 7 и *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево, 2007/08, књ. 3, св. 11, стр. 30 и 31.

29 Током 1934. године прешао на рад код Војислава Машића у Лазаревац.

30 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; *Историја југословенске адвокатуре*, Београд, 2000, 2 књ, 278; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрети у ваљевском крају 1918-1941*, Ваљево, 1981; Љ. Д. Трајковић: *Казивања о старом Ваљеву*, Ваљево, 1980.

завршио је гимназију и права у Београду. Још као ученик активно се бавио глумом, па је то чинио и касније. Био је добар познавалац зви-чајне прошлости и оставио драгоцену сећања

И брат му Милан (1880-1910) био је адвокат, али је умро млад, док је сестра Христина била удата за Петра Марковића, познатог адвоката и бившег министра.

Као секретар Окружног одбора, дана 8. новембра 1920. године у Ваљево склопио брак са Десанком Кораћ, рођеном 25. јула 1893. године у Ваљево, од оца Милована, ћурчије и мајке Лепосаве, домаћице. Кумови на њиховом венчању били су Јосиф Прикелмајер, апотекар и Коста Ђорђевић, мајор³¹ оба из Ваљева.

Касније углавном је радио као адвокат све до 1944. године, када је брисан из регистра адвоката јер је био присталица четника ДМ и члан Окружног равногорског одбора. У међуратном периоду у политичком погледу био је припадник и један од лидера Демократске странке у ваљевском крају. Хапшен је и осуђен.

Умро 13. децембра 1961. године у Ваљево.

Милатовић (Ђорђа) Милорад – Миле³², рођен 2. јула 1910. у Кличевцу крај Ваљева, у радничкој породици. Основну школу и гимназију завршио је у Ваљево, а правни факултет у Београду. Радио је као адвокатски приправник о 1. априла 1939. у Младеновцу, а потом у канцеларијама Животе Ђермановића, Радована Мијушковића и Жарка Тадића. Истовремено активно се бавио политичким радом. Био је секретар Месног и члан Окружног комитета КПЈ Ваљево. Више пута је хапшен и прогањан.

Један је од организатора оружаног устанка у Ваљево и околини. Од јула 1941. године био је политички комесар Подгорске чете, а потом и Подгорског батаљона Ваљевског партизанског одреда. Почетком 1942. именован је за члана штаба Групе партизанских одреда у северозападној Србији. Од марта 1942. до коначног ослобођења ваљевског краја, септембра 1944. био је члан Окружног комитета КПЈ за Ваљево и истакнути илегални партијски радник.

31 Касније бригадни генерал Војске Краљевине Југославије.

32 А. Јевтић: *Устрављени векове*, Ваљево, 1974; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981; С. Ристановић: *Устаничка Рађевина*, Шабац, 1971; *Сећање бораца Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда*, Ваљево, 1984 и 1996, I и II књига; *Ваљево 1941-1945*, Ваљево, 1996; М. Радојчић: „Милорад Миле Милатовић”, *Гласник МИАВ*, бр. 32/1998; М. Радојчић: „Милатовић, Милорад Миле”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево 1999/2000, књ. III, св. 11, стр. 120 и 121; *Ђорђа*, Београд, бр. 4, 1939, стр. 191; и Родослов Милатовића из Кличевца – копија у поседу М. Р.

Миле Милајковић

Момчило Мијировић

После рата обављао је многе одговорне дужности, као што су: секретар Окружног НОО у Ваљеву, помоћник министра унутрашњих послова, секретар Извршног већа Србије, секретар Народне скупштине Србије и Савезне скупштине. Био је амбасадор у Пољској и Канади, а више пута биран је за републичког и савезног посланика.

Женио се два пута. У браку са Десанком рођ. Булатовић из Бијелог Поља имао: Милоша, Ђорђа и Весну. Други пут се оженио Милицом – Милом Јеремић, професором из Ваљева а нису имали деце. Имао је чин генералмајора ЈНА у резерви и више ратних и мирнодопских одликовања и признања.

Умро је у Београду 21. августа 1997. године.

Милисављевић (Николе) Тихомир³³, рођен је 1888. године у Белановици код Љига, у учитељској породици. Његов отац је рођен у Суводању код Ваљева, али је због политичког деловања често премештан. Због учешћа у Тимочкој буни Никола је био осуђен на смрт, али је касније помилован. У младости Тихомир је припадао револуционарном омладинском покрету и био члан КПЈ.

Завршио је правни факултет у Београду и углавном радио као адвокат. Као ђак – наредник испред Битоља 1912. године рањен је у десну руку и остао ратни војни инвалид. У регистру војних обвезника водио се као резервни поручник – инвалид. У Првом светском рату био је по-

33 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; *Србија у ратјовима од 1912. до 1918. с посебним освртом на ваљевски крај*, Ваљево, 1972, стр. 220-224 и 3. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрети у ваљевском крају 1918-1941*, Ваљево, 1981, 35 и 487.

моћник начелника Војне станице у Урошевцу. После евакуисања станице 1915. године заробили су га Бугари у Призрену. Све до ослобођења био је ратни заробљеник у Бугарској.

После Првог светског рата дуго је био адвокат у Ваљеву. Био и познати одгајивач расних коња. За време Другог светског рата био је члан Окружног равногорског (четничког) одбора. Имао је три кћери и сина који је погинуо у четничким редовима.

Умро је 1962. године.

Митровић (Добросава) Момчило³⁴, родио се 30. јула 1903. године у Ваљеву, у трговачкој породици. Његови родитељи су имали шест синова, а сви су били факултетски образовани. Након основне школе и гимназије у родном граду, завршио је студије права у Београду. Сопствену адвокатску канцеларију отворио је 1930. године у Ваљеву, у Ул. војводе Мишића бр. 27. Био је председник Удружења правника и дугогодишњи члан Извршног одбора Адвокатске коморе Србије.

Један је од оснивача и функционера ОКИР-а. Био је члан и секретар Друштва за улепшавање Ваљева. Неко време радио је и као уредник листа *Глас Ваљева* до његове забране 1936. године. Кад је лист поново обновљен био је у његовом власничком и уређивачком одбору. Припадао је Демократској странци. Веома доста је знао о старом Ваљеву и радо казивао млађима.

Шездесетих година прошлог века прешао је у Београд и постао секретар Савеза адвокатских комора Југославије. Био је и уредник часописа *Југословенска адвокатџура*. Умро у Београду 14. новембра 1990. године.

У браку са Станом Тодоровић из Ваљева има два сина – Добросава, универзитетског професора и Слободана, познатог архитекту.

Михаиловић (Радомира) Живота³⁵, рођен око 1900. године у Попадићу, општина Мионица. Основну школу завршио у Рибници, а виши течајни испит у Гимназији у Ваљеву 1919. године. Није познато где је завршио правни факултет. Као судски писар 1929. године изабран је за јавног правозаступника при Битољском првостепеном суду.

34 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; З. Локсимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1919-1941*, Ваљево, 1981; „Омладински клуб интелектуалног рада”, *Гласник МИАВ*, 17/1982; З. Ранковић: *Век ваљевског шћам-ћарстџа (1885-1985)*, Ваљево, 1985 и З. Ранковић: „Митровић, Момчило”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево 1999/2000, књ. III, св. 12, стр. 113 и 114.

35 Љ. Новаковић: *Мионица од куће до куће – уочи Дружог светског рајџа*, Ваљево, 200; М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/јул-август 2009, 16-18; „Нов адвокат”, *Глас Ваљева*, бр. 50, од 10. децембра 1933, 3; Казивање Миливоја Радојичића, професора у пензији у Ваљеву, из Ракара.

Лист „Глас Ваљева” 10. децембра 1933. године обавестио је своје читаоце да се овај адвокат из Битоља преселио у родни крај. Пошто је он био редовни претплатник и сарадник тог листа они додају и ово „Познавајући агилност и стручну спрему г. Михаиловића надамо се да ће оправдати поверење које у њега многобројни пријатељи полажу”.

Од 1934. године био је адвокат у Мионици до 1941. године, када је ухапшен и спроведен у Немачку у заробљеништво. У браку са Василијом – Васком, учитељицом из околине Крушевца имао је сина Радомира – Рацу. Био је познат и цењен у мионичком крају па је имао бројну клијентелу. По повратку из заробљеништва напустио је родни крај и отишао у Крагујевац.

Недељковић Ж. Владислав – Влада³⁶, рођен је 1881. у Београду. После основне школе и гимназије завршио је правни факултет. Пред Први светски рат дошао је у Ваљево, где је најпре радио као судски писар. Потом је отворио адвокатску канцеларију и у њој радио до смрти. Припадао је Радикалној странци и остао јој веран до краја живота. Више пута је био посланички кандидат на њеној листи.

Био је добар правник и цењен адвокат у Ваљеву. Није прихватао сваки предмет да ради, а онај који прихватио за њега се својски залагао, без обзира које у питању. Своје адвокатске услуге скупо је наплаћивао, па је добро зарађивао и убрајао се међу имућније људе у ваљевској чаршији. Становао је и радио у својој великој, лепој и модерној кући у Ваљеву, ул. Карађорђева 57.

У браку са Маријом, која је била врло отмена, није имао деце. Усвојили су извесну Љубицу, али им је она задавала доста проблема. Био је вишегодишњи председник Црквене општине у Ваљеву. Умро у Ваљеву 24. априла 1939. године. Опело је обавио г. Симеон, епископ шабачко ваљевски са још десетак свештеника.

Павловић (Миладина) Милош³⁷, рођен 1912. године у Бранковини код Ваљева, у сеоској породици. Основну школу завршио је у месту рођења а гимназију у Ваљеву. Право је студирао и завршио почетком 1940. године у Београду. По завршеним студијама радио је као адвокатски приправник код Животе Ђермановића у Ваљеву и Радована

36 Б. Вујић: „Кућа Владе Недељковића”, *Найрег*, Ваљево и З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1918-1941*, Ваљево, 1981. године.

37 Споменница палим борцима и жртвама фашистичког терора у општини Ваљево 1941-1945, Ваљево, 1995, 64; *Сећања бораца Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда*, Ваљево 1996, II том, 388.

Мијушковића на Убу. Био је ожењен учитељицом која је радила у Бранковини и Петници код Ваљева.

Припадао је револуционарном покрету, а по неким подацима и био члан КПЈ. Од јула 1941. године био је борац Тамнавског батаљона Ваљевског партизанског одреда. У јесен 1941. године изабран је за првог председника Народноослободилачког одбора у свом селу. Од 13. октобра 1941. борац и заменик командира VII чете Рађевског батаљона Ваљевског партизанског одреда. По успостављању Ужичке партизанске републике на захтев Врховног штаба НОВ и ПОЈ-а, ОК КПЈ за Ваљево послао га је у Ужице. На том путу на Варди код Косје-рића 25. новембра 1941. убили су га четници из заседе.

Основна школа у Бранковини дуго је носила његово име.

Павловић (А.) Радомир Рада, зв. **Глуви**³⁸, више деценија био је адвокат Ваљево. Завршио је Правни факултет у Београду. Пријавио је да му у Првом светском рату причињена материјална штета у износу од 23.339 динара. Досуђено му је 19.000 динара или 81,41%.³⁹

Током 1923. био је одговорни уредник „Ваљевских новина”, органа Радикалне странке за Ваљевски округ које су излазиле једанпут недељно. Он је био врстан музичар, а као солиста на виолини наступао је са Грађанским оркестром из Ваљева и на јавним приредбама.

Његов син Душан био је један од иницијатора и оснивача подмлатка Аеро клуба „Наша крила” у Ваљево.

Стевановић (Драгољуба) Миливоје – Миле⁴⁰, рођен 11. септембра 1903. године у Оснићу код Бољевца. Није познато где се и како школовао. Током 1930. године био је адвокатски приправник код Милана Аћимовића у Београду. Пар година пред Други светски рат дошао у Ваљево и радио као адвокат све до пензионисања. Становао је у Душановој улици бр. 34. У браку са Олгом имао је кћери: Бојану и Љиљану.

Приклањао се свим политичким режимима и добро се обогатио. Неко време био је у заробљеништву, а по повратку сарађивао са четницима ДМ и био у њиховом Окружном одбору.

Умро је у Ваљево 16. фебруара 1972. године.

38 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; З. Ранковић: *Век ваљевског ишатајарсџива*, Ваљево, 1985, 160 и З. Ранковић: *Ваљевски крај у XX веку – хронологија*, Ваљево, 2002, 98 и 103.

39 М. Исић: *Материјално стварање ваљевског ствановништва у Првом светском рату*, Ваљево, 1996, 27.

40 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; Др Жарко Јовановић: *Градско веће оштинне града Ваљева 1941-1944*, Београд, 2002, стр. 219, 225 и 239 и подаци из матичне књиге умрлих за град Ваљево.

Стевановић (В.) Михаило⁴¹, дипломирани правник обављао је више дужности у правосуђу. Током 1924. био је судија Ваљевског првостепеног суда. Касније, изгледа да је од 1928. године био адвокат у Ваљеву, а 1931. године своју канцеларију преселио је у Обреновац.

Стојановић (Бошка) Драгомир⁴², рођен 14. децембра 1897. године у Градцу крај Ваљева, у сеоској породици. Драгомирова мајка Милка, кћерка Марије и Велимира Благојевића из Бујачића крај Ваљева, умрла је 16. јануара 1927. године. Поред њега имали су још шесторо деце. Завршио је основну школу, гимназију и правни факултет. Положио је правосудни испит и кратко радио као адвокат. Био је присталица Демократске странке и њене омладине.

Умро је неожењен, од срчаног удара у Ваљеву 5. јуна 1933. године.

Ступаревић (Михаила) Миодраг Драган⁴³, рођен 1896. године у Ваљеву, у учитељској породици. Његов отац у то време био је учитељ у Пелијама (Лелићу) и познати пчелар. Иначе, његов отац био је један од организатора Тимочке буне, због чега је био осуђен на смрт, па касније амнестиран. После основне школе Миодраг је завршио гимназију и права те одбранио докторат правних наука.

До априла 1941. године радио је као адвокат у Куманову у Македонији. По окупацији бивше Југославије пресељава се у Мионицу, где отвара адвокатску канцеларију. Повезује се са левичарски настројеним мештанима и помаже партизански покрет. У јесен 1941. ступио је у Колубарску чету Ваљевског партизанског одреда и углавном ради у њеној културној екипи. Заробљен је од стране четника и спроведен је на Равну Гору.

Убијен је у Брајићима 9. новембра 1941. године.

Тадић (Владимира) Жарко⁴⁴, рођен 3. маја 1891. Ваљево, у веома имућној и угледној породици. По завршетку гимназије уписао је студије германистике у Магбургу, у Немачкој, али се по избијању Првог светског рата враћа у домовину и у Ђачком батаљону „1300 каплара” учествовао у борбама против Аустроугара. Касније је распоређен у

41 *Ваљевски окружни суд*, Ваљево, 2007, 59.

42 Др Миладин Ж. Весић: *Градац и његово стјановничтво*, Ваљево, 2000, 344 и 345. и *Глас Ваљева*, Ваљево, бр. 24, од 11. јуна 1933, 3.

43 М. Радојчић: „Учитељ Михаило Ступаревић, један од организатора и вођа Тимочке буне”, *Архивско наслеђе*, Зајечар, 2006, бр. 4, стр. 50. и М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/ јул-август 2009, 16-18.

44 М. Радојчић: „Ваљевски градоначелници” (10), *Найпрег*, Ваљево, 29.1.1993; Р. М. Тадић: *Тадићи – генеологија њивског брајистива Тадића и дружих брајистива презимена Тадића*, Београд, 1990; Казивање мр Миће Јевремовића, архивисте из Пожаревца, од 4. априла 1996. и Славка Стијачића, пуковника у пензији из Београда, од 25. августа 1997. године.

VIII пешадијски пук Дунавске дивизије I позива и учествовао у више борби. Испред Жабара је тешко рањен.

Са Солунског фронта, по налогу српске владе, упућен је у Француску да настави школовање. Студирао је и дипломирао на Правном факултету у Нансију. По повратку у земљу бави се адвокатуром у Ваљевоу и Убу, али и политиком. Био је припадник Југословенске радикалне заједнице (ЈРЗ) па је 1939. изабран за председника Ваљевске општине. Према неким подацима два пута је биран и за народног посланика.

Априла 1941. године изабран је за државног саветника. Нуђен му је положај у влади Милана Недића, али га је као искрени патриота одбио, па је отпуштен из државне службе. По завршетку Другог светског рата враћен је у државну службу и до пензионисања радио у Државном савету.

Дана 18. фебруара 1924. у Ваљевоу оженио се правницом Милицом Максимовић, рођеном 30. децембра 1901. у Косјерићу, од мајке Ранке и оца Радосава, шефа Управе прихода. Имали су сина Владимира, дипломираног правника и кћи Зорицу Лолу, службеницу.

Умро је у Београду 1965. године.

Томић (Петра) Светомир Света⁴⁵, рођен 2. фебруара 1883. у Ваљевоу, у породици председника окружног суда. После основне школе и гимназије завршио је правни факултет 1905. године. Почео је радити као практикант у Касационом суду у Београду, а 4. априла 1906. године постављен за писара алексиначког првостепеног суда. Потом је радио у Кавадару, у Македонији, где се оженио Надеждом Надом Трајковић. Учесник је ратова од 1912. до 1918. године. После Првог светског рата живео је у својој кући у Ваљевоу, ул. Карађорђева 36. Рад је наставио у Ваљевском првостепеном суду до 3 септембра 1924. године када је постављен за великог жупана у Ваљевоу. Међутим, већ 13. фебруара 1925. године је пензионисан. Био је један од истакнутијих чланова Демократској странци.

Од 1929. године до завршетка Другог светског рата радио је као адвокат у Ваљевоу. Адвокатска комора у Београду, признала му је 1945. године право да и даље ради *јер се није ѿонашао ѿрођивно инѿтересима срѿске националне часѿи*.

Умро је 8. јула 1955. године у Ваљевоу.

Има и података да је **Лукић (Душана) Радисав**, зв. **Мраз**, рођен 18. априла 1910. године у Пепељевцу код Лајковца радио као адвокат између два светска рата у Ваљевоу. За то нисмо нашли писаног доказа, али знамо да је након Другог светског рата дуго водио своју адвокат-

45 МИАВ, Фонд: ОК СК Ваљево – Карактеристике; Б. Вујић: „Велики жупан у Ваљевоу” (2), *Најрег*, Ваљево и З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички ѿокреши у ваљевском крају 1918-1941*, Ваљево, 1981. године.

ску канцеларију у Ваљеву. У њој је неко време као адвокат радила и његова супруга **Олга Лукић**, рођена 30. јула 1911. године у Ваљеву, од оца Дамњана Андрића. Њихова деца су: кћи Снежана, новинар и писац која је била удата за поч. Живојина – Жику Павловића, књижевног, позоришног и филмског ствараоца и поч. Слободан – Боба, бивши правник у ваљевском „Крушику”.

Радили ван родног краја

Трећи део овог рада чине сажете биографије адвоката пореклом из овог краја који су живели и радили на страни. Међу њима било је истакнутих појединаца којима су повераване и најодговорније функције у струци, политици и друштву у целини. Неке и од њих смо представили у претходном броју па ни о њима податке нећемо понављати:

Алексић (Благоја) Василије⁴⁶, рођен 15. маја 1874. у Драгодолу, општина Осечина. После завршене основне школе и гимназије завршио је студије права. Почео је радити као полицијски писар. У Нишком окружном начелству био је писар II класе, а од 1897. писар I класе Среза тамнавског, а током 1910. писар у Крупњу.

Непосредно пред Први светски рат био је начелник у Приштини (1914). Јануара 1923. радикалска влада поставила га је за великог жупана у Ћуприји и Битољу. Крајем јуна 1927. изабран је за председника Окружног одбора у Шапцу. Неко време бавио се и адвокатуром, а онда се са породицом преселио у Београд.

Дана 30. јула 1905. у Ваљеву склопио је брак са Десанком Трифуновић, рођеном 16. октобра 1883. у Шапцу, од мајке Милице и оца Димитрија, свештеника. Кум на њиховом венчању био је Гвозден Маринковић, писар Управе града Београда.

Умро је у Шапцу 21. јула 1939. године.

Андрић (Дамњана) Радивоје – Раша⁴⁷, рођен 24. августа 1902. у Ваљеву, у трговачкој породици, пореклом из Зарожја код Бајине Баште. Као гимназијалац био је члан ОКИР-а. Завршио је правни факултет и углавном радио у правосуђу. Као адвокатски приправник радио је код Александра Левиа у Београду, а 1930. године отвара адвокатску канцеларију у Обреновцу. Касније је дуго радио као судија и председник Општинског суда у Обреновцу. После пензионисања поново се враћа

46 *Српски биографски речник*, Нови Сад, 2004, I књ, стр. 106. и запис из црквене књиге венчаних у Ваљеву.

47 *Бранич*, Београд, 1930; Казивање Борислава – Боре Вујића, хроничара старог Ваљева.

адвокатури у Обреновцу. Његова сестра Олга и зет Радисав Лукић, били су адвокати у Ваљеву.

У браку са учитељицом Вукосавом Надлачки има кћи Бранку лекара и сина Владимира – Лала, телевизијског редитеља и песника. Лале је у првом браку са Бојаном, ТВ редитељем има сина Радивоја – Рашу, ТВ редитеља и кћи Анђелију. У другом браку са Ваљевком Зораном Маркићевић има кћи Невену.

Преминуо 21. септембра 1981. године у Београду.

Благојевић (Тиосава) др Борислав – Бора⁴⁸, рођен 18. фебруара 1911. у Ваљеву, у породици чувеног кафеџије и предузетника. После основне школе и гимназије у месту рођења завршио је Правни факултет у Београду 1933. године. Већ 4. јуна 1934. године на матичном факултету одбранио је докторску дисертацију „Уговори по пристанку – Формални уговори”. За доктора правних наука промовисан је 29. јуна 1934. године. Радио као адвокатски приправник код Андре Миладиновића у Ваљеву 1935. године. Имао је положен адвокатски испит и био уписан у Именик адвоката Београда.

Радио је у свим наставничким звањима на Правном факултету; од 1950. до 1956. био је декан тог факултета, а од 1956. до 1963. године и ректор Универзитета у Београду. Бивао је и судија Уставног суда, директор Института за упоредно право, директор Југословенског библиографског института, главни правни саветник у Државном секретаријату за иностране послове, посланик итд. Аутор је преко 200 научних радова, међу којима је више вредних књига права и друштвених наука и важио за правног свезнадара. Добитник је многих награда и других признања. Пензионисан је 1978. године.

Био је оснивач и вишегодишњи председник многобројних научних установа и скупова. Редактор и уредник већег броја правних часописа и енциклопедија. Био је дописни члан Југословенске академије знаности и умјетности у Загребу и члан Научног друштва Србије. Почасни доктор више универзитета у свету и носилац многих јавних признања и одликовања.

Умро у Београду, 29. децембра 1985. године.

Благојевић (Уроша) Миливој⁴⁹, рођен је 1898. године у угледној учитељској породици, пореклом из Ракара код Мионице. После основне школе и ниже гимназије завршио је правни факултет.

48 Љ. Андрић: *Ваљевски разговори*, Ваљево, 1994, 2630; З. Јоксимовић: *Револуционарни раднички покрет у ваљевском крају 1918-1941*, Београд, 1981; *Биографски лексикон ваљевског краја*, Ваљево, 1976/97, I књига, II свеска; *Бранич*, Београд, бр. 10/1935, 480.

49 *Милутићин Стејановић: Хроника села Ракари и насеља Горња Тојлица*, Београд, 2009, 238.

Као адвокат радио у сопственој канцеларији у Београду. Априла 1941. године заробљен и одведен у Немачку у интернацију. Одбио да се врати у домовину и емигрирао у САД, где је умро 1959. године. Био је ожењен Анђом Брођинац из Ражња код Алексинца. Имали су сина и кћер.

Богдановић (Милана) Добросав⁵⁰, рођен 1891. у Убу, у чиновничкој породици. Касније, отац му је био виши контролор Министарства поште и телеграфа. Основну школу, Гимназију и Правни факултет завршио је у Београду. Током 1922. положио је судијско-правозаступнички испит.

Радио је као чиновник Управе фондова, писар Министарства финансија и шеф кабинета министра финансија. Потом је био адвокат у Београду, а од 1926. године у кмет – правник у београдској општини, а од 1932. године и вишегодишњи потпредседник београдске општине.

Као ђак подофицир и резервни пешадијски официр учествовао је у ослободилачким ратовима од 1912. до 1918. године. Рат је завршио као војно судски капетан. Доста је радио на социјалном, културном и националном плану. Посебно је био активан у раду Сокола.

За заслуге у рату и миру добио је више одликовања и других јавних признања.

Богдановић (Алексе) Милорад⁵¹, рођен 24. априла 1886. у Ваљеву, у угоститељској породици. Основну школу и гимназију завршио је у месту рођења, а студије права у Београду. Почео је као писар а потом срески начелник у Владимирцима.

Већину радног времена провео је као адвокат у Београду. По тврдњи синовца Боривоја средином тридесетих година XX века био је управник нашег главног града. Издавао је едицију Народна књижница „Светлост”. У браку са Катом Поповић из Беле Цркве код Крупња имао је кћери Лепосаву и Јелицу.

Умро је у Београду 1946. године.

Вићентијевић (Михаила) Божићар⁵², рођен је 1901. године у Ваљеву, у свештеничкој породици. Пред Први светски рат почео је да студира права. Као студент био је припадник Батаљона „1300 каплара” и учествовао у више борби. Са српском војском прешао је Албанију, а са Крфа упућен је у Француску да настави школовање.

У Паризу је дипломирао на Правном факултету и уписао докторат. По завршетку рата враћа се у земљу и жени Душанком Шаном кћер-

50 *Београдске општинске новине*, Београд, 1932, стр. 253 и 254.

51 М. Радојчић: „Богдановићи из Непричаве (код Лајковца) и Ваљева”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево, 1996, књ. 1, св. 2, стр. 106-109; Казивање синовца Боривоја Богдановића, пензионера у Београду.

52 Ранко А. Вићентијевић: *Незаборављени*, 1 књига, стр. 40-42 и М. Радојчић: „Вићентијевићи из Пауна”, *Напрег*, Ваљево, 2525. и 2526, 13. и 20. јун 1997, 5.

ком Живојина Величковића, бившег министра унутрашњих послова и чувеног адвоката из Београда. Нешто касније ступа на посао у канцеларију свога таста а потом и сам постаје адвокат.

Из Београда премешта канцеларију у Скопље, где му је већ живео брат Сима и тамо значајно развија посао. Био је један од бранилаца Ганибега који је био осуђен да је убио супругу Милицу, Српкињу и учитељицу. На обновљеном поступку успевају да докажу да није у питању убиство већ самоубиство па је Гани бег ослобођен одговорности. То му је донело велику зараду али и славу.

После смрти брата у Скопљу и таста у Београду враћа се у Београд, где ради као адвокат. Умро је 1961. године у Београду.

Ђукић (Љубомира) Војислав⁵³, рођен 16. марта 1898. у Ваљеву. Отац му терзија, био је управник новчаног завода „Ваљевска задруга”, а неко време и председник ваљевске општине. Мајка Софија, рођена је у познатој трговачкој породици Стојшића, која је такође дала председника Ваљевске општине. Основну школу и нижу гимназију завршио у родном разреду. Даље школовање наставио у Београду, а 1915. повлачио се са српском војском. Са Крфа упућен у Француску да настави школовање, па је у њој завршио гимназију и правни факултет.

По окончању Првог светског рата био је адвокат у Скопљу, а неко време и потпредседник Скопске општине. Након окупације, априла 1941. био је принуђен да пређе у Ниш, а касније и у Београд, где је наставио адвокатски посао. Као добар правник учествовао у писању Устава ФНРЈ 1945. године.

Умро је у Београду 31. марта 1963. године. Његова деца син Зоран и кћи Гордана су лекари, а са својим породицама живе у Београду.

Ђурић (Милутина) Момчило⁵⁴, рођен је 1. јуна 1912. у Комирићу код Осечине, у сеоској породици. Након основне школе у месту рођења, гимназије у Лозници и Ваљеву, завршио је Правни факултет у Београду. Пред II светски рат радио је као адвокатски приправник у Београду. Као студент припадао је земљорадничкој левици, због чега је хапшен и прогањан.

Међу првима ступио је у Азбуковачко-рађевску чету Ваљевског партизанског одреда. Као изузетно храбар и спретан а уз то умешан у

53 М. Радојчић: „Ђукићи из Ваљева”, *Напрег*, Ваљево, бр. 2531, од 1. августа 1997, 5. и Борислав Вујић: „Рођени, венчани и умрли 1898”, *Календар Колубара* за 1998, стр. 78.

54 М. Радојчић: „Ђурић, Момчило Мама”, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево, 1996, 1. књ. 367 и 368; Г. Н. Шимић: *Комирић некад и сад*, Шабац, 2009; и Казивање сада поч. Бранислава Ломе, правника у пензији из Ваљева, Момчиловог школског друга, током 1996. године.

командовању одређен је за командира чете и команданта Рађевског батаљона Ваљевског партизанског одреда. После преласка дела тог одреда у источну Босну и ступања у Пратећи батаљон Врховног штаба НОВ и ПОЈ најпре је био заменик команданта, а потом и командант тог батаљона.

По ослобођењу обављао је више одговорних дужности и унапређен у чин генералмајора ЈНА. Завршио је генералштабну академију у Москви и постављен за команданта I дивизије Корпуса народне одбране Југославије (КНОЈ). Касније се изјаснио за Резолуцију ИБ због чега је осуђиван и кажњаван. Емигрирао је у СССР, где докторирао из области међународног права. Предавао на Универзитету „Ломоносов” у Москви, где је и умро 1980. године.

Јанковић (Лазара) Боривоје⁵⁵, рођен је 1881. године у Миличници код Ваљева, у свештеничкој породици. После завршеног правног факултета 1905. радио је судијске послове. Био је учесник ратова од 1912. до 1918. године.

У Именик адвоката уписан у Скопљу 1. октобра 1920. и брзо се афирмисао као вредан и способан адвокат. Доста је ради на унапређењу и афирмацији професије, па је биран за председника Адвокатске коморе у Скопљу 1929. и председника Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије 1937. године. Био сарадник стручног часописа „Бранич”.

Под притиском Бугара после окупације 1941. прешао је у Београд, као избеглица, а затим је почео да ради као адвокат у Зајечару, где је имао и извесних непријатности. Умро је 1969. године.

Јелић Танасије – Таса⁵⁶, рођен је 21. марта 1895. у Горњем Лајковцу код Мионице. Завршио је седам разреда гимназије у Ваљеву и радио је као учитељ. Учествовао је у Првом светском рату, одакле је упућен у Француску, где је 1920. године дипломирао на Правном факултету у Рену.

Судијско адвокатски испит положио је 1922. године. Почео је да ради као судија Лесковачког првостепеног суда. Већ 1923. прелази у Приштину где ради као јавни правозаступник при Првостепеном суду. Учествовао је у оснивању Адвокатске коморе у Приштини 1929. године.

Адвокатуром у Приштини се бави до 1936. године, када прелази за судију Управног суда у Скопљу, где умире 4. фебруара 1939. године. Имао је чин капетана I класе у резерви.

55 Извори и литература: *Историја југословенске адвокатуре*, Београд, 2000, 2 књ., 295 и 296. и *Бранич*, Београд.

56 *Историја југословенске адвокатуре*, Београд, 2000, 2 књ., 295 и 296.

Јовановић (Љубомира) Благоје⁵⁷, зв. **Тргоња**, родио се 11. маја 1910. у Ваљеву, од мајке Живане и оца Љубомира, зв. Шиша, пекара.

Благоје је завршио правни факултет и положио адвокатско-правосудни испит. Као адвокат приправник радио је код Пере Марковића у Ваљеву, Радоја Мијушковића у Убу и самостално у Рековцу. Наводно је био симпатизер и сарадник партизанског покрета па је током Другог светског рата заклан од стране четника 1943. године у Горњем Крчину код Рековца. Проглашен је умрлим, тек решењем Општинског суда у Ваљеву Р. бр. 590/86, од 18. септембра 1987. године.

Његове сестре су Милка, професор Државне трговачке академије, уморена у немачком логору Матхаузен, удата за Војислава Воју Поповића, четничког команданта и емигранта у Аустрији, и др Вера Јовановић, зв. Шишарка, прва жена гинеколог у нашем крају. Своју имовину завештао је Ваљеву.

Лазаревић (Марка) др Чедомир⁵⁸, рођен је 7. фебруара 1968. у Ваљеву. Отац му је рођен у Доњој Буковици код Ваљева, који је по завршеном факултету радио као судија, министар и члан Државног савета. Чедомир је основну школу, гимназију и Правни факултет завршио у Београду, а докторат правних наука одбранио је у Хајделбергу. Кратко време био је адвокат, а потом судија у Београду.

Касније је углавном радио као старатељски судија у Првостепеном окружном суду у Београду, где је проневерио неки новац. Због тога је емигрирао из земље и у одсуству био осуђен. Када је амнестиран вратио се у земљу. Као добровољац учествовао је у Првом светском рату, оболео од тифуса и пребачен у Бизерту, где је изгледа подлегао болести 1916. године.

Лучић (Петра) Михајло⁵⁹, рођен је 25. октобра 1883. у селу Буковац, општина Мионица, у сеоској породици. Основну школу завршио је у Крчмару, а Прву мушку гимназију и студије права у Београду. Највећи део живота провео у Крушевцу радећи као адвокат. Важио је за једног од најугледнијих људи па је биран и за председника крушевачке општине.

57 *Споменица ђалим борцима и жртвама фашистичког терора у општини Ваљево 1941-1945*, Ваљево, 1995; *Бранич*, Београд, 1938, стр. 651. и Казивање Борислава Боре Вујића, хроничара старог Ваљева.

58 **ЛАЗАРЕВИЋ Марко**, *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево, 1999/2000, друга књига; Казивање сада поч. Гордане Катаренић, дипломираног историчара уметности и новинара из Београда и Љубомира Љубише Лазаревића, пољопривредника из Доње Буковице.

59 М. Радојчић: *Завичај војводе Мишића*, Београд, 2008, 123; М. Радојчић: „Први мионички адвокати”, *Зайис*, Мионица, бр. 54-55/јул-август 2009, 16-18; Казивање Михаила Лучића, дипломираног правника у Ваљеву, пореклом из Буковца.

Чедомир Лазаревић

Борђе Ненадовић

Често је и на разне начине помагао своје сроднике у родном крају. Иза себе је оставио успешно потомство: сина Ратомира – Ратка, доктора правних наука и републичког јавног тужиоца, кћи Анђелију, преводиоца за арапски језик, сина Борка, зубног лекара у Смедереву и кћи Борку, сликарку у Крушевцу.

Миливојевић Боривоје, зна се да је: рођен у Ваљеву, адвокат у Београду, капетан I класе и да је био у Надзорном одбору Парног и турбинског млина Игњата Бајлонија и синова а.д. и имао 287 својих акција. Према неким показатељима, за то време, био је веома имућан човек.

Ненадовић (Матеје) Ђорђе⁶⁰, рођен је 4. јула 1891. године у Ваљеву, од оца индустријалца и једног од председника ваљевске општине. После основне школе завршио је гимназији и положио велику матуру у Зајечару. Тек што је завршио матуру укључио се као добровољац у четнички одред војводе Вука и учествовао у његовим акцијама по Македонији. Учествовао је и оба балканска рата и у Првом светском као припадник Батаљона „1300 каплара”. Борио се у пробоју Солунског фронта а рањен је у борбама на Кајмакчалану. Добио је више одликовања.

После демобилизације завршио је започете студије на правном факултету. Радио је као судија Прилепског првостепеног суда, а од 22. јуна 1921. био је адвокат у Прилепу. Дана 9. новембра 1924. године у Ваљеву засновао је брак са Катарином Струнцилић из Београда, од

⁶⁰ Велибор Берко Савић: *Ненадовићи*, Ваљево, 2004, 398 и 399. и запис из матичне књиге венчаних за град Ваљево.

оца Милана, председника суда и мајке Зорке. Имали су кћи Мирјану и синове Матеју и Милана.

До 1935. радио је као адвокат у Прилепу а онда прелази за судију Управног суда у Београду и на том положају остаје до ослобођења главног града. После укидања Управног суда одлази у пензију.

Умро је 22. марта 1978. године.

Никић Живорад⁶¹ из Буковца код Мионице завршио је правни факултет и углавном радио као адвокат и јавни правобранилац у Београду. Био је ожењен Драгињом – Драгом кћерком Ђионисија Драгојловића, чувеног трговца из Ваљева. Имали су: кћи др Зорицу Божиловић, доктора хемијских наука и сина Љубомира, дипломираног правника, који је углавном радио као секретар Удружења ликовних уметника Србије.

Обрадовић (Драгомира) Милета⁶², рођен је 1898. године, а пореклом је из села Забрдица код Ваљева у породици, просветних радника. Мајка, Зорка, била је учитељица, а отац професор, директор више школа и министар вера. Завршио је правни факултет и, наводно, одбранио докторат правних наука.

Радио је као адвокат у Београду, Рајићева бр. 8, а пред Други светски рат био је управник Савеза аграрних задруга. Током Другог светског рата није нигде радио већ је живео у својој кући у Доњој Грабовици⁶³ крај Ваљева.

Преминуо је после дуге и тешке болести 28. децембра 1956. године у Београду. Сахрањен је два дана касније на Новом гробљу у Београду. Није се женио па ни оставио потомства.

Петровић Нинко⁶⁴, рођен је 1896. године у Белотићу код Осечине. После основне школе и гимназије завршио је Правни факултет у Београду. Пре Другог светског рата радио је као адвокат у Ваљеву и Београду. Био је секретар Земљорадничке странке. Због учешћа у напредном покрету хапшен је и прогањан, па и одговарао пред Судом за заштиту државе.

Ратне године током Другог светског рата провео је у заробљеништву у Немачкој. У логору је био секретар Антифашистичког одбора заробљеника. После завршетка рата дао је значајан допринос обнови и изградњи земље, па су му и повераване разне функције. Бивао је заме-

61 Сведочење Оливере Софронић, мр фармације у пензији из Ваљева из 2000. године.

62 М. Радојчић: „Министар Обрадовић и његова деца”, *Најпрег*, Ваљево, 27. марта 1995, стр. 9, и *Бранич*, Београд.

63 Сада ваљевској месној заједници Ново насеље.

64 Извори и литература: *Глас Подриња*, Шабац (некролог)

ник јавног тужиоца ФНРЈ, председник Народног одбора града Београда од 1947. до 1951. године, затим члан Президијума Народне скупштине ФНР Југославије и Народне скупштине СР Србије. Више пута биран је за републичког и савезног посланика а био је и члан Савета Републике Србије. Носилац је великог броја одликовања и других признања.

Умро је у Београду и сахрањен на Новом гробљу.

Рафајловић (Михаила) Драгомир⁶⁵, рођен је 1886. године, а пореклом је из Вртиглава код Мионице. После основне школе и гимназије завршио је права. Најпре је био служби при Судском одељењу Врховне команде у Београду, а онда је указом од 19. децембра 1919, постављен за судију Градског суда за град Београд и Чукарицу⁶⁶.

Прво је 14 година радио у органима правосуђа, а потом био адвокат у Београду. Имао је добро развијен посао у адвокатској канцеларији у Београду у Скопљанској улици бр. 1. Био је одличан стручњак за банкарско-финансијске питања, па је учествовао у више познатих спорова те врсте. Током 1929. године изабран је за члана Дисциплинског суда Београдске адвокатске коморе.

Био је веома имућан човек, имао је велико имање и кућу на Бањици. Волео је голубове и бавио се узгојем винограда у Лисичјем јарку. У браку са Милевом Љујић добио је сина Живојина, зв. Миша, који је годинама радио као комерцијалиста у београдском „Минелу”.⁶⁷

Умро је у Београду 1946. године.

Савић Рајко, дугогодишњи управни чиновник и адвокат у Београду, умро је у Београду.

Томић (Богосава) Јеврем⁶⁸, рођен је 19. јула 1894. године у Ваљеву, где је учио основну школу. Гимназију и правне науке завршио је у Београду. По завршеним студијама посветио се адвокатури у Београду. Сматран је за одличног правног стручњака и доброг човека. Као резервни официр био је учесник оба балканска и Првог светског рата.

Припадао је Демократској странци, па је 1927. биран за обласног посланика. Више пута је био први потпредседник Савеза добровољаца

65 М. Радојичић: Породични медаљони (1): „Рафајловићи из Вртиглава”, *Мионички запис*, Мионица, бр. 84-85/мај-јун 2000,6 и М. Радојичић: „Ваљевци сахрањени на Новом гробљу у Београду”, *Календар Колубара*, Ваљево, бр. 10/2000, стр. 248-257.

66 Архив Војноисторијског института Београд Архива српске војске.

67 Казивања др Милана Ђорђевића, економисте из Београда (5. јануара 2000) и Живојина Мише Рафаиловића, комерцијалисте из Београда (28. фебруара 2000).

68 *Биографски лексикон*: „Сенат, Народни парламент”, Београд, 1935, 303; *Биографски лексикон*: „Сенат, Народни парламент”, Београд, 1939, стр. 313 и 314. и М. Радојичић: „Ваљевац градоначелник Београда”, *Напрег*, Ваљево, бр. 2670, 31. март 2000, 9.

Дражомир Рафаиловић

Јеврем Томић

и члан Међусавезничке федерације ратника. За народног посланика први пут изабран је 1935. у Срезу тителском. У току парламентарног рада Народна скупштина га је 1936. и 1937. бирала за свог потпредседника. Био је члан Главног одбора ЈРЗ на чијем је програму, 1938, изабран за посланика по други пут у Срезу тителском. Четвртог фебруара 1938. године изабран је за министра трговине и индустрије у влади Драгише Цветковића. Касније је биран и за градоначелника Београда.

Умро је 4. јануара 1954. године у Београду.

Није сувишно подсетити да су још неки наши суграђани били везани за адвокатску професију, а афирмисали су се на другим пословима.

Бауер Љубица⁶⁹, рођена је 12. јануара 1919. године у Ваљево, од оца Драгољуба Протића, правника. Основну школу завршила је у месту рођења, гимназију у Ваљево и Београду, а права дипломирала у Београду 1922. године. Положила је правосудни испит и 1933. године уписана у Именик адвокатских приправника, радећи код Ненада Поповића, адвоката из Београда. Већ 9. септембра 1935. брисана је из тог именика.

Касније је постала познати преводилац. Преводила је књижевна дела, стручну и публицистичку литературу, а неко време радила је и у Тањугу. Шекспиролог Душан Михаиловић пише да је била „врстан зналац и неуморни радник”, а језик познавала „као прави вуковац из

⁶⁹ *Савремени књижевни преводиоци Југославије*, Београд, 1970; Лексикон „Ко је ко у Србији”, Београд, 1995; *Биографски лексикон Ваљевског краја*, Ваљево, 1996/97, I књига, II свеска, стр. 76-77.

Андра Савчић

Мирко Томић

Ваљевског краја” и да је „својим радом знатно обогатила нашу шекспирологију”. Умрла је у Београду 13. фебруара 1996. године.

Син имућних ваљевских трговаца **Андрија Андра Савчић**, од 20. септембра 1937. био је адвокатски приправник код Момчила Митровића у Ваљеву. Потом је изабран за судију Првостепеног суда у Косјерићу, а у лето 1941. ступио у партизанске јединице. Убијен је у Драчићу у лето 1944. године. И свршени ваљевски гимназијалац **Мирослав Букмировић** (рођ. 6. јуна 1914 у селу Шетоње, код Петровца) био је адвокатски приправник али је страдао у НОБ-у и проглашен за народног хероја Југославије. Такође, народни херој **Мирко Томић – Сељак**, родом из Тићевца код Крушевца, члан Врховног штаба НОВ и ПОЈ-а који је неко време руководио партизанским покретом у ваљевском крају био је приправник у адвокатској канцеларији Драгомира Рафаиловића у Београду.

Већи број судија из овог краја попут: **Драгића Солдатовића**, **Глигорија Регнеровића**, **Јована М. Јовановића**, **Радомира Лазића**, **Крстивоја Обрадовића** и многих других претходно су радили као адвокатски приправници или присно сарађивали са органима јавног правозаступништва. Тако је на пример **Драгић Солдатовић** из Бастава код Осечине још 1898. године, као судија Шабачког првостепеног суда, изабран за повереника Удружења јавних правозаступника за Шабац и околину. Био је и сарадник његовог часописа „Бранич”, а касније је биран и за судију Касационог суда Србије.

Уместо закључка

У периоду између два светска рата адвокатура у ваљевском крају, као уосталом и у читавој Србији, прошла је тежак пут али је наставила да се развија несмањеним интензитетом. Поред десетак адвоката који су се тим послом бавили и пре Првог светског рата пристигла је нова повећа група дипломираних правника, међу којима је и неколицина која је студије завршила у иностранству, пре свега у Француској, жељни рада, учења и доказивања. Симбиоза искуства и младости и овде се показала као добитна комбинација, па нису изостали ни добри резултати.

На појаву већег броја адвоката утцали су бројни фактори, а пре свега чињеница да је правосуђе у ослободилачким ратовима радило са смањеним капацитетом. Вишегодишње деловање окупатора на месно становништво нанело му је велике људске и материјалне жртве. Многи житељи овог краја велики део окупације провели су по разним логорима и интернацији. Све то, и чињеница да се земља дуже време налазила у фази конституисања и нормативне неуређености повећали су број кривичних дела, прекршаја и других недозвољених радњи што је довело до ширење мреже правосудних органа, пре свега првостепених судова, а то опет је тражило и ангажовање нових носилаца правосудних функција, па и адвоката.

Поред више од 30 адвоката који су били стационирани у Ваљеву сада су се појавили и њихове колеге у Обреновцу, Убу и Мионици. Појединци су себи посао нашли у Београду, а било је око 30 оних који су за службом отишли у друга места ван садашњег Колубарског округа. Пошто неразвијена Србија још увек није имала довољно школованог кадра, па и правних стручњака, и даље се појављују разни „дрвени адвокати”, писари и други натуршчици. Ни санкционисање тих радњи, и немале казне, не успевају да надриадвокатуру брзо и у целини искорене.

Да би што брже, боље и квалитетније обавили поверени посао адвокати се међусобно договарају, размењују искуства и планирају даље активности. Да би допунили своја стручна знања и подигли на виши ниво општу културу неки од њих све чешће посећују стручна и друга предавања, а појединци одлазе и на специјализоване облике оспособљавања, који се организују у земљи и иностранству.

Други се претплаћују на стручне књиге и часописе, дневне новине и друге публикације. Не ретко, адвокати су међу најагилнијим пренумерантима, не само на штампу и стручну литературу, већ и на белетристику. Зато је у Ваљеву и околини било више појединаца који су имали

бројне и веома квалитетне личне и породичне библиотеке. На жалост због друштвене небриге и неорганизованости већина их је потпуно уништена.

У жељи да брже и ефикасније решавају своје стручне и еснафске проблеме ваљевски адвокати се повезују и учлањују, најпре у Адвокатско удружење, а потом и у адвокатске коморе. Неки од њих су веома активни у тим еснафским скупинама, па су и бирани у управне и надзорне одборе. Какав је био њихов утицај у тим органима најбоље показују подаци да су појединцима (др Драгутин Јанковић, Милан Драговић, Боривоје Јанковић и други) бирани на најзначајније дужности.

Већи број адвоката део свог слободног времена користе за разне спортско-рекреативне, културно-уметничке, социјално-хуманитарне и сличне активности. Као образовани, познати и предузимљиви људи често су бирани и у органе управљања разних друштава, клубова, секција и којекавих дружина. Само један мали број њих користио је своје слободно време да се бави допунским радом како би увећао свој доходак.

Како су ваљевски адвокати по много чему били различити то су имали и различита политичка опредељења. Највише их је било у радикалној и демократској странци, али било их је и међу републиканцима, земљорадницима и комунистима. Мада су често имали јако опречна мишљења о разним актуелним политичким питањима, не ретко, избегавали сваку врсту конфронтације и сукоба. Због своје стручности, господског држања и рада повераване су им и веома одговорне политичке функције (председника општина, начелника, посланика, великих жупана, министара итд).

Међу припадницима млађих адвоката, па и средњих генерација, све је више оних који показују интересовање за ангажовање у КПЈ и СКОЈ, па их и на неки и начин подржавају. Док су неки отворено определили за револуционарни раднички покрет, други га материјално и на друге начине помажу. Они најприврженији били су организатори и вође народног устанка (Томић, Милатовић, Јеремић, Букмировић, Ковачевић и други) у нашем крају. Многи су били хапшени, затварани и на друге начине прогањани, па су појединци и остали у изгнанству. Неки су ангажовање за партизански покрет и својим животима платили (Томић, Букмировић, Ковачевић, Павловић, Јовановић, Савчић...). Други су лукаво тактизирали и одржавали контакте са супростављеним странама. Само њих неколицина су се приклонили четницима, па су због тога по ослобођењу земље имали непријатности (било им је суђено, забрањивано да раде, одузимана имовина и сл.). На жалост било је и

оних који су за време рата били веома ангажовани на страни партизанског покрета, а онда због Резолуције ИБ и деловања са тих позиција били прогањани.

Имајући све то у виду може се закључити да је адвокатура била и остала значајна грана нашег правосуђа, а адвокати своје послу посвећени људи, са многим врлинама и по којом маном.

Зато је и овај чланак прилог историји адвокатуре Ваљевског краја и још једна брана против заборављава.

Summary

In the period between two World Wars, despite the problems and uncertainty, the advocacy in the Valjevo and its surroundings had a very vivacious and intense development. In favour of this fact testifies the increase of number people whose profession and main vocation was in this field of engagement. On the territory of today's Kolubara district, there were 40 of them, while 20 more worked outside their domiciliary area. Owing to persistent work and the results made, advocacy takes the significant role in judiciary system and becomes one of its most reliable pillars.

As highly educated and cultural people, forthcoming and enterprising, and additionally materially secured, the layers were welcome in almost every society circle, and they took part in many cultural, sport, humanitarian and political actions. Many of them were given numerous important political and vocational duties. Most of them left great markings on those positions.

Bearing in mind their contribution to protection of freedom and social rights, personal and collective property, justice and honesty, they deserved great respect. However, in most of the cases, the greater social recognitions of their contribution to country, various societies and associations remained absent. That is why the duty of the individuals, their colleagues and admirers is to keep the memory of them and draw new strength and energy from their actions.